

2018

Årsrapport for Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital

---

Innhold

Innledning.....	3
Administrativ plassering.....	3
Lokaler	3
Visjon og strategi.....	3
Nasjonal strategi for de arbeidsmedisinske avdelingene.....	3
Arbeid med ny strategi for arbeidsmedisinsk avdeling.....	3
Handlingsplan 2018.....	4
Presentasjon av avdelingens ansatte	5
Personalet ved avdelingen har i 2018 bestått av:.....	5
Arbeidsmedisinsk avdeling.....	5
Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhetssykdommer	5
Universitetstilknytning	5
Pasientutredning	6
Arbeidsmedisinsk avdeling.....	6
RAAO	6
Yrkeshygiene	7
Utadrettet kunnskapsformidling	8
Temadager og frokostseminarer:.....	8
Høstmøte 2018.....	9
Eksterne foredrag.....	9
Formalisert utdanning.....	10
Undervisning	10
Internundervisning.....	10
Medisinstudenter	10
Ingeniørstudenter og EVU-kurs.....	11
Spesialistutdanningen og legers videre- og etterutdanning	11
Deltakelse på kurs / konferanser / faglige møter.....	11
Forskning	13
Prosjekter	13
Publikasjoner:.....	13
Disputaser.....	14
Eksterne samarbeidspartnere, verv og oppdrag.....	14
Samarbeid om landbruks helse	14

Avdelingens verneombud og tillitsvalgte	14
Samarbeid med bedriftshelsetjenester og bedrifter.....	15
Brukergruppe.....	15
Eksterne verv:.....	15

Innledning

Administrativ plassering

Arbeidsmedisinsk avdeling er administrativt underlagt Klinikk for Lunge- og arbeidsmedisin ved St. Olavs Hospital HF – Universitetssykehuset i Trondheim. Klinikksjef er Anne Hildur Henriksen. Avdelingen er også tilknyttet Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie ved Fakultet for medisin og helsevitenskap ved NTNU.

Lokaler

Avdelingen har lokaler i østfløya i 2. etg i 1902-bygget på sykehuset. Her disponerer vi sammen med NTNU et kontorlandskap med 16 plasser, og sammen med Arbeidsmiljøavdelingen ved St. Olavs hospital tre undersøkelsesrom, spiserom og møterom. I 2018 ble det vedtatt at avdelingen overtar alle lokalene til Arbeidsmiljøavdelingen i Østfløya, for å bygge ut og få rom for Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhet (RAAO). Utbygging er planlagt i 2019.

Visjon og strategi

Nasjonal strategi for de arbeidsmedisinske avdelingene

Avdelingsledermøtet (forum for avdelingslederne ved de arbeidsmedisinske avdelingene og STAMI) vedtok i 2017 en [felles nasjonal strategi for de arbeidsmedisinske avdelingene](#).

Arbeid med ny strategi for arbeidsmedisinsk avdeling

Arbeidet med ny visjon, strategi, mål og handlingsplan for avdelingen ble slutført tidlig i 2018. Man ønsket å ta hensyn både til St. Olavs visjon og strategi, samt den vedtatte nasjonale strategien for de arbeidsmedisinske avdelingene.

Overordnede strategier:

- Relevans for og dialog med arbeidslivet og brukere
- Høy kvalitet
- Utnyttelse av fordelene ved tverrfaglighet og arbeid i nettverk

Verdier:

Trygghet
Respekt
Kvalitet

Arbeidsområde 1: Arbeidsmedisinsk avdeling: En attraktiv arbeidsplass	Arbeidsområde 2: Pasientutredning og behandling	Arbeidsområde 3: Forebygging og helsefremming i arbeidslivet	Arbeidsområde 4: Utadretta kunnskap- formidling	Arbeidsområde 5: Formalisert utdanning	Arbeidsområde 6: Forskning	Miljømedisin
Delmål: -Sørge for et inkluderende og trygt arbeidsmiljø som gir utviklingsmuligheter for alle ansatte -Legge til rette for intern kompetanseutvikling -Til enhver tid være oppdatert på relevante fagområder	Delmål: -Høy kvalitet og likeverdige tjenester -Være åpen for å utrede nye arbeidsrelaterte tilstander -Høyt nivå ved utredning i samarbeid med hud, lunge, psykolog -RAAO: AMA skal være en pådriver i oppbyggingen	Delmål: -Være en synlig aktør for helsefremmende arbeidsliv og forebygging av arbeidsrelatert sykdom og skade	Delmål: --Bidra til å styrke arbeidshelse-fokuset innen relevant (helse-) utdanning -Være en sentral bidragsyter til økt kunnskap om arbeidsmiljø-påvirkning i samfunnet -Bidra til økt kompetanse i BHT	Delmål: -Utdanne spesialister i arbeidsmedisin -Legge til rette for hospitering for relevante yrkesgrupper -Opprettholde avdelingens bidrag til Medisinstudiet og tilstrebe videre bidrag til masterstudiet i HMS ved NTNU -Arbeide for å få videre- og etterutdanningskurs til Trondheim	Delmål: -Initiere og delta i forskning innenfor avdelingens kompetanse-område -Avdelingen skal ha minst 100 % universitets-tilknytning -Bidra til økt samarbeid mellom avdelingene om forskning -Bidra til prosjektarbeid i BHT	Delmål: -Avklare rammebetingelser som muliggjør miljømedisinsk satsing ved avdelingene
Kontinuerlige aktiviteter: -Aktivt presentere avdelingen ved eksterne arrangement -Ivareta hverandre i et aktivt sosialt miljø -Oppplæring av ansatte -Legge til rette for videreutdanning -Gi anledning til å delta på kurs og kongresser nasjonalt og internasjonalt -Oppdatere stillingsbeskrivelser -Årlige medarbeidersamtaler med målrettet oppfølging	Kontinuerlige aktiviteter: -Aktiv bruk av samarbeidsmøter -Maks 2 måneders ventetid før time -Punktlig i poliklinikken -Tilstrebe samordnet utredning -Aktiv kunnskapsdeling til kolleger -Oppsøke relevante kurs og kompetansemiljø	Kontinuerlige aktiviteter: Diskutere og avklare: -Hva forebygging og helsefremmende arbeidsliv er for oss -Hvilken rolle skal vår avdeling ha innen forebygging og helsefremmende arbeidsliv -Samarbeide om forebygging med Arbeidstilsyn, Arbeidsgiver, NAV og BHT	Kontinuerlige aktiviteter: - Fremme arbeidsmedisin inn mot andre avdelinger/ klinikker/fagfelt -Aktivt forholde oss ved medieoppslag innen vårt fagfelt -Være rådgivere i arbeidshelse-spørsmål i vår region -Arrangere temadager og frokostseminar for BHT -Videreutvikle rådgivnings-tjenesten for BHT -Sentral bidragsyter innen definerte bransjer	Kontinuerlige aktiviteter: -Godt plan for internundervisning -Godt forberedt undervisning -Prioritere tid til veiledning og supervisjon av LIS -Spesialist-utdanningen tilpasses ny spesialiststruktur -Ved behov: utarbeide utdanningsplan for yrkeshygieniker i avdelingen -Bidrag inn i relevante yrkesfagutdanninger	Kontinuerlige aktiviteter: --Alle skal gis anledning til å delta i forsknings-prosjekter -Aktivt forsknings-samarbeid med andre institusjoner eller aktører -Benytte avdelingens forskningsrådgiver	Kontinuerlige aktiviteter: -Fortsette samarbeidet med Folkehelse-instituttet -Arbeide for å opprette stillinger innen miljømedisin i vår avdeling

Handlingsplan 2018

Ut fra ovenstående mål og strategi har vi utarbeidet en [handlingsplan](#) knyttet til utvalgte delmål i alle arbeidsområdene. Handlingsplanen ble gjennomgått jevnlig for å se til at tiltakene ble fulgt opp.

Presentasjon av avdelingens ansatte

Personalet ved avdelingen har i 2018 bestått av:

Arbeidsmedisinsk avdeling

- Avdelingssjef / overlege Siri Slåstad
- Overlege Oddfrid Aas (nestleder og fast stedfortreder for avdelingssjef)
- Overlege/prof. II Bjørn Hilt (33%)
- Overlege Toril Synnøve Nilsen
- Yrkeshygieniker Morten Buhagen
- Yrkeshygieniker Solveig Føreland (til 1.april 2018)
- Psykologspesialist Heidi Hove Bergmann (fra 1.september 2018)
- Sykepleier Liv Bjerke Rodal (50%)
- Kontorfullmektig Lena Brødreskift (80%)
- Lege i spesialisering Sindre Rabben Svedahl
- Lege i spesialisering Erlend Hassel (permisjon fra 1.mai 2018)
- Lege i spesialisering (vikar) Torkild Sitter (80%)
- Lege i spesialisering (vikar) Camilla Melby Wethal (50%)
- Lege i spesialisering (vikar) Carl Fredrik Fagernæs (til 1. mars 2018)
- Lege i spesialisering (vikar) Karin Eidsli Røstum (fra 1. mai 2018)
- Lege i spesialisering (vikar) Hanne Marie Borg Høyset (fra 23. april 2018)
- Lege i spesialisering (vikar) Helle Marie Wæraas Bartos (50%) (fra 1. juni 2018)
- Forsker Pål Romundstad (10 %)

Regionalt senter for astma, allergi og overfølsomhetssykdommer

- Overlege Anders Tøndell (50%)
- Sykepleier Liv Rodal (50%)
- Kontorfullmektig Lena Brødreskift (20%)
- Overlege Nina Moe (pediatri) (20%)
- Overlege Kristina Vensloviene (Lungemedisin) (20%)
- Overlege Yngve Melheim Jacobsen (ØNH) (20%)
- Overlege Børge Østhus (Hudsykdommer) (20%)
- Helsesøster/barnesykepleier Kristin Bjerkan (10%)
- Lungesykepleier Laila Wehn (20%)
- Klinisk ernæringsfysiolog Else Rabbås Holsdal (20%)

Universitetstilknytning

Avdelingen er tilknyttet Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie (ISM) ved Fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU.

Bjørn Hilt og Morten Buhagen har 20 % bistillinger ved ISM, som hhv. professor II i arbeidsmedisin og universitetslektor II i yrkeshygiene. Siri Slåstad, Oddfrid Aas og Toril Nilsen er ansatt som universitetslektorer i 5 % ved ISM (finansiert av avdelingen). Solveig Føreland er førsteamanuensis II i yrkeshygiene i 20 % ved Institutt for Bergteknikk. Anders Tøndell er ansatt som universitetslektor i 20% ved Institutt for sirkulasjon og bildediagnostikk (ISB).

Pasientutredning

Arbeidsmedisinsk avdeling

Poliklinikkvirksomheten er en av avdelingens hovedoppgaver. Her utredes spørsmål om mulige sammenhenger mellom påvirkninger i arbeid og sykdom/helseplager. De fleste henvisningene til Arbeidsmedisinsk poliklinikk er fra fastlege/allmennlege. Vi får også henvisninger fra andre sykehusavdelinger, først og fremst fra lungeavdelingen, samt privatpraktiserende spesialister og bedriftsleger. I tillegg har vi mange sakkyndigoppdrag for NAV i forbindelse med spørsmål om yrkessykdom. De fleste som blir henvist til poliklinikken er fra vår egen helseregion, men vi har også henvisninger fra andre deler av landet, heriblant noen saker til såkalt fornyet vurdering. Vi har i 2018 hatt nokså kort ventetid ved poliklinikken, og de fleste får time innen to måneder etter at vi har mottatt henvisningen. Utredningene skjer gjennom et tverrfaglig samarbeid mellom lege og yrkeshygieniker, psykolog og sykepleier deltar der det er hensiktsmessig.

Personer med lungesykdommer og andre luftveisplager utgjør den største sykdomsgruppen ved poliklinikken, og det er astma og KOLS som dominerer. Vi får også henvist pasienter med kreftsykdom, hovedsakelig lungekreft. Av andre tilstander kan nevnes hånd-arm-vibrasjonsskade og hudsykdommer. Enkelte av dem som henvises har ingen spesifikk sykdomsdiagnose men har plager i form av ulike symptomer, slik som hoste, hodepine, konsentrasjonsvansker, tretthet og uvelhet. Av og til dreier dette seg om overfølsomhetstilstander, og vi tilbyr en kartlegging ved psykolog hvis vi mener dette kan være til nytte.

Antall utredninger ved Arbeidsmedisinsk poliklinikk holder seg nokså jevnt med rundt 300 per år, og i 2018 ble det registrert 333 utredninger.

RAAO

RAAO Midt-Norge har hatt følgende prioriterte mål i 2018:

1. Økt drift i egnede lokaler
  - Samdrift, parallelle legekonsultasjoner er en nødvendig del av virksomheten, men har vært vanskelig å få til uten egnede lokaler. I 2018 fikk vi imidlertid lovnad på egne lokaler i 2.etg. 1902-bygget. Det blir i samlokalisering med Arbeidsmedisinsk avdeling, estimert klart for innflytting høst 2019
  - Øke antall provokasjonstester har også vært et mål, men utfordrende i mangelen på egne og egnede lokaler. Ventelisten på matvareprovokasjoner økte og i utgangen av 2018 hadde vi ca. 40 pasienter på venteliste.
2. Sørge for kompetanseheving, kvalitet
  - Internundervisning i tilknytning til Arbeidsforum, 1 gang pr. mnd.
  - Nasjonalt matallergi prosjektet sammen med Helsedirektoratet.
  - Kvalitetsregister: Kontinuerlig arbeid med å undersøke hvordan vi kan opprette kvalitetsregister innen godkjente rammer og på en hensiktsmessig og effektiv måte. Opprettet samarbeid med Berit Bjelkåsen og RAAO Vest ved Torgeir Storås.
  - Utvidelse av delstillinger: vi har opprettholdt stillingene fra 2017.
  - Faglig fokus: intensivere arbeidet med å finne årsak til alvorlige allergiske reaksjoner

- Bidra i arbeidet med nasjonal veileder: Alvorlig astma. Anders er medforfatter og veilederen forventes offentliggjort i løpet av 2019

3: Formidling/ synlighet

RAAO HMN har gitt helsesøstre og primærhelsetjenesten undervisningstilbud om matallergi og håndtering av matallergi i skole og barnehage via lokale faggrupper. Vi har også kommunisert ut at skolehelsetjenesten kan ta direkte kontakt med oss dersom de ønsker lokal undervisning. Vi har registrert at helsesøstre i 24 forskjellige kommuner har gjennomført undervisningen. Det må også nevnes at et førstesideoppslag om matallergi i Adresseavisen ved skoleoppstart i august 2018 hadde stor rekkevidde og fikk mye oppmerksomhet.

I tillegg har vi hatt ordinær drift med:

- Ukentlig polikliniske konsultasjoner.
- Arbeidsforum hver 2.uke: Pasientrettet forum som skal bidra til å sikre helhetlig og tverrfaglig utredning og behandling av pasienter med komplekse allergologiske problemstillinger. Kan brukes til å planlegge og koordinere utredning og behandling og er også en læringsarena.
- Matvareprovokasjoner: pga mangelen på lokaler ble det i 2018 gjennomført vi svært få matvareprovokasjoner. Økt drift ved ØNH-pol medførte at vi ikke lenger kunne låne lokaler hos dem.
- Medikamenttesting: i samarbeid med Lunge poliklinikk ble medikamenttestingen overført til RAAO, men utført med sykepleiere fra LUP i deres lokaler. Anders og Børge har vært ansvarlige leger under testingene.
- RAAO startet opp med hjemmeprovokasjoner ved non-cøliakisk glutensensitivitet. Det ble gjennomført hjemmeprovokasjoner til 4 pasienter. Dette var et samarbeid mellom barnelege, lungelege, ernæringsfysiolog og sykepleier. Det ble utarbeidet informasjonsmateriale og skjema for pasientutfylling basert på innspill fra de andre RAAO-ene.
- RAAO NORGE Sykepleierforum: Sykepleierne i de ulike RAAO-ene hadde jevnlig møter. Mål er deling av kunnskap/ kompetanse/ rutiner.
- Lokalt RAAO sykepleierforum: Nettverk med sykepleiere fra helseregionen som arbeider med allergologi.

Yrkeshygiene

En av avdelingens yrkeshygienikere har siden 1.april 2018 hatt permisjon for å arbeide på arbeids- og miljømedisinsk avdeling ved UNN i Tromsø. Resten av året har det derfor kun vært én yrkeshygieniker ved avdelingen.

Prosjektet Demaskus, testing av åndedrettsverns effektivitet, har i årets første måneder tatt relativt mye tid, men oppfølgingen og avslutningen av dette ble i stor grad flyttet til UNN. Avdelingen har imidlertid utstyr der denne typen tester kan gjøres, og i noen grad er det blitt gjort ved etterspørsel.

2018: Årsrapport for Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital

I tidligere år har bedriftshelsetjenestenes bruk/leie av avdelingens målekompetanse og måleutstyr vært etterspurt. Slike oppdrag har i de senere år blitt færre og færre. Dette skyldes trolig en kombinasjon av ulike faktorer. Det synes imidlertid å være en økende etterspørsel etter generell yrkeshygienisk rådgiving og diskusjoner om yrkeshygieniske problemstillinger, noe som anses positivt.

Som en følge av lav måle- og prøvetakingsvirksomhet har det yrkeshygieniske arbeidet i de siste årene i større grad bestått av eksponeringsvurderinger i forbindelse med den polikliniske virksomheten, både ved opptak av pasienters arbeidsanamnese og ved deltakelse på pasientmøtene. Undervisning ved NTNU, DMF og NTNU, IØT samt ved avdelingens temadager og frokostseminarer har også tatt en del tid i tillegg til annen sporadisk undervisning og rådgivning.

Ved bedriftsbesøk og ved avdelingens faste samarbeidsmøter med lungeavdelingen og hudavdelingen er det også yrkeshygienisk deltakelse.

Prosjektet PreventAP, der avdelingen i samarbeid med Folkehelseinstituttet, Vegvesenet og NTNU, IØT, skal undersøke eksponeringer og effekter av ulike tilsatsmaterialer i asfalt, har fortsatt vært i planleggingsfasen. Til tross for dette har det, siden prosjektet er stort og omfattende, krevd ganske store yrkeshygienisk ressurser. Det er i denne sammenheng også innledet et samarbeid med Rikshospitalet om lån av utstyr.

I forbindelse med et planlagt prosjekt i og sammen med lakseforedlingsindustrien har det vært gjort en del yrkeshygienisk arbeid, blant annet bedriftsbesøk på Trøndelagskysten sammen med noen av avdelingens leger.

Avdelingens instrumentpark er ikke fornyet i 2018. Større innkjøp av yrkeshygienisk utstyr vurderes kontinuerlig, men slike investeringer vil være avhengig av at de kan forankres i et prosjekt med ekstern finansiering.

Noe av avdelingens måle- og prøvetakingsutstyr har, som tidligere, vært utlånt til NTNU og andre nære samarbeidspartnere, og vi har etter hvert etablert et svært godt samarbeid der vi i praksis har en felles instrumentpool og bruker hverandres utstyr, noe som er til alles nytte.

Begge yrkeshygienikerne har i hele perioden hatt undervisningsstillinger ved NTNU; én ved Institutt for geovitenskap og petroleum og én ved Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie.

Utadrettet kunnskapsformidling

Temadager og frokostseminarer:

Avdelingen har siden starten i 1990 arrangert arbeidsmedisinske temadager og frokostseminar. Målgruppe er bedriftshelsepersonell i Midt-Norge og andre interesserte.

Frokostseminarer:

- 29. januar 2018: Arbeidstilsynets mål og strategi
Foredragsholder: Harald Gran, tilsynsleder ved Arbeidstilsynet Midt-Norge.
- 27. April 2018: Verneutstyr tilknyttet støy og hørsel. Foredragsholder: Olav Kvaløy (Forsker SINTEF)

- 20. september: Strømskader: Hvem gjør hva, og hvorfor? Foredragsholdere: David McDonough, overlege ved Trondheim kommunale legevakt og Lars Petter Bjørnsen, overlege ved Klinikk for akutt- og mottaksmedisin, St. Olavs hospital.
- 24.oktober: «Forebygge sykdom eller fremme helse, - to sider, men samme sak?» - ble utsatt til 2019.

Temadag:

- 21.november: Muskel- og skjelettplager

Høstmøte 2018

Årets høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene ble arrangert av Yrkesmedisinsk avdeling i Bergen 3.-4. september.

Eksterne foredrag

Bjørn Hilt:

- Helsevirkninger av asbesteksponering, Saneringsforum, Oslo 30.1.2018
- Planlagt etablering av Senter for landbrukshelse, Norges Bondelag, Oslo, 12.2.2018
- Helsevirkninger av asbesteksponering og Arbeidsrelatert lungekreft. Lungekurs, Bergen 6.10.2018
- Establishing a National Center for Agricultural Health and Safety at the Department of Occupational Medicine at the St. Olavs University Hospital in Trondheim and at the Norwegian University of Science and Technology. Nordisk landbrukshelsemøte, Hurdal 13.9.2018

Siri Slåstad:

- Arbeidsrelaterte lungesykdommer - hva bør legene tenke på? Kurs i lungesykdommer for generell indremedisin, Trondheim, 28.9.2018.
- Yrkesastma. Allergologi grunnkurs II, Oslo, 17.10.2018
- Myelomatose – yrkessykdom? Seminar om myelomatose, Blodkreftforeningen, Trondheim 2.11.18

Oddfrid Aas:

- Risiko for arbeidsrelaterte forplantningsskader – praktiske tiltak, Kurs i toksikologi for arbeidsmedisinere, Trondheim 4. – 6. 6.18
- Helseisriko ved bruk av plantevernmidler, Kursuke for Norsk landbruksrådgivning, Gardermoen 13.11.18
- Luftveisplager hos bønder, Kursuke for Norsk landbruksrådgivning, Gardermoen 13.11.18

Toril Nilsen:

- Helsekontakt - veien videre, NLR kursuke, Gardermoen 14.11.2018

Sindre Rabben Svedahl

- Biologisk overvåking i arbeidsmedisinsk praksis. Toksikologi for arbeidsmedisinere, Trondheim, 6.6.2018.

2018: Årsrapport for Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital

- Litteratursøk i arbeidsmedisinsk forskning. Kurs i arbeidsmedisinske forskningsmetoder, STAMI, Oslo 14.3.2018
- Litteratursøk, Midt-norsk forum for arbeidsmedisinere, Trondheim, 05.12.18
- Stekeos kan gi kokker luftveisproblemer. Intervju om Ph.D. avhandlingen "Cooks, Work environment and health, - experimental studies of exposure to cooking fumes, and epidemiological investigations in a cohort" Gemini 02.12.2018
- Stekeos og kokkers helse. Intervju NRK radio Trøndelags morgensending 4.12.2018

Morten Buhagen:

- Risikovurderinger i landbruket, NLR kursuke, Gardermoen 14.11.2018
- Eksponeringer, Toksikologi for arbeidsmedisinere, Trondheim, 6.6.2018.

Solveig Føreland:

- Masks and dust protection, Dust seminar SFI metal production and KPN DeMaskUs, Februar 2018

Torkild Sitter:

- KOLS i landbruket. Storsamling for NAV Klageinstans, Gardermoen 18.04.18.

Formalisert utdanning

Undervisning

Internundervisning

Som ledd i kravene for leger som er i spesialistutdanning gjennomføres et program med tverrfaglige fagmøter og litteraturmøter i til sammen to timer hver uke. Avdelingen har et utdanningsutvalg for LIS-leger. Utdanningsutvalget rapporterer hvert år til legeföreningen for å beholde sin godkjenning som utdanningsinstitusjon.

Utdanningsutvalget ved avdelingen består av Toril Synnøve Nilsen (leder), Sindre Rabben Svedahl og Hilde Brun Lauritzen.

Medisinstudenter

Hoveddelen av undervisningen i arbeidsmedisin skjer i studentenes semester ID og IIIC, men faget undervises på flere stadier under medisinstudiet, ofte i samarbeid med andre fag. Støyskader blir for eksempel omtalt under ØNH-avdelingens undervisning om hørselsskader. Samlet timetall i arbeidsmedisin for medisinstudentene er 49 timer forelesninger og 26 timer andre læringsformer. De fleste av de ansatte ved avdelingen er engasjert i denne undervisningen.

I stadium ID blir det undervist om påvirkninger i arbeidslivet, og om arbeidsmiljøpåvirkninger og helse i utvalgte yrker. I stadium IIIC er en uke satt av til arbeidsmedisin. I denne uka blir det forelest over sentrale tema som ikke er dekket tidligere i studiet, og én dag brukes til bedriftsekskursjoner. I 2018 ble studentene fordelt mellom Nidar sjokoladefabrikk, Nidarosdomens Restaureringsarbeider og Mantena, alle i Trondheim.

Ingeniørstudenter og EVU-kurs

Fra avdelingen undervises det også i arbeidsmedisin og yrkeshygiene ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse på NTNU

Spesialistutdanningen og legers videre- og etterutdanning

Avdelingen har til enhver tid leger i spesialisering (LIS-leger) som enten har fullført eller begynt på spesialistutdanningen ved arbeidsmedisinsk institusjon. Alle LIS-legene har veiledningsopplegg ved avdelingen og deltar i internundervisningen. LIS-legene gis også anledning til å delta i Legeforeningens gruppebaserte veiledningsprogram i arbeidsmedisin.

Toril Synnøve Nilsen og Camilla Wethal er med i programkomiteen for Midtnorsk forum for arbeidsmedisinere som hadde møte i Statens hus 5.12.18.

Erlend Hassel og Toril Synnøve Nilsen er med i kurskomiteen for obligatorisk kurs i Toksikologi for arbeidsmedisinere som arrangeres ved NTNU.

Deltakelse på kurs / konferanser / faglige møter

Bjørn Hilt:

- Møte for fagmedarbeidere i Tidsskriftet, Bergen, 21.3.2018
- Observatør på World Medical Association sitt rådsmøte i Riga, 25.-28.4.2018
- Nordisk landbrukshelsemøte og COST, Sacurima møte, Hurdal, 10.-13.9.2018
- Europeisk IPPNW-møte, Wroclaw, 21.-23.9.2018
- World medical association, General assembly, Reykjavik, 4.-7.10. 2018
- IPPNW, styremøte, Boston, 25.-28.10.2018

Morten Buhagen:

- Brannmenn og kreft, STAMI, Oslo, 4.1.18
- Gravide i arbeid, NYF Vårkonferanse, Oslo, 7.5.2018
- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18

Lena Brødreskift:

- Fagdag klinisk kontorlaglig personell 28.2.2018
- Temadag verneombud 25.4.2018
- Temadag verneombud 4.10.2018

Oddfrid Aas:

- Vårkonferansen for Norsk arbeidsmedisinsk forening, Oslo, 24. – 26. 4.18
- Midt-norsk forum for arbeidsmedisinere, Trondheim 5.12.18

Siri Slåstad:

- Brannmenn og kreft, STAMI, Oslo, 4.1.18
- Seminar om arbeid og helse, Trondheim, 14.3.18
- RAS-samling i Arbeidstilsynet, Trondheim, 11.04.18
- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18
- Allergifrisk, Oslo, 5.9.18
- Fagdag ledelse, Trondheim, 19.10.18

Sindre Rabben Svedahl:

- Prosjektarbeid og forskningsmetoder i arbeidsmedisin, STAMI, Oslo, 12.-15.03.18
- RAS-samling i Arbeidstilsynet, Trondheim, 11.04.18
- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18
- Temadag. Muskel- og skjelettlidelser og arbeid. Trondheim, 21.11.2018
- Midt-norsk forum for arbeidsmedisinere, Trondheim, 05.12.18

Erlend Hassel:

- Psykososiale og organisatoriske forhold i arbeidslivet. Psykosomatikk. STAMI, Oslo, 02.-04.05.18.

Hilde Brun Lauritzen:

- Arbeidsbetingete nevrologiske sykdommer, UiO, 12.-13.02.18
- Prosjektarbeid og forskningsmetoder i arbeidsmedisin, STAMI, 12.-15.03.18
- Psykososiale og organisatoriske forhold i arbeidslivet, STAMI, 02.-04.05.18
- RAS-samling i Arbeidstilsynet, Trondheim, 11.04.18
- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18
- Ledelse, organisasjonsutvikling og administrasjon for arbeidsmedisinere, UiB, 22.-25.10.18
- Arbeidsbetingede lungesykdommer, UiB, 05.-07.11.18
- Temadag for bedriftshelsetjenesten, Trondheim, 21.11.18
- Midt-norsk forum for arbeidsmedisinere, Trondheim, 05.12.18

Torkild Sitter:

- Allergologi 1, Bergen, 05.-09.03.18
- Obligatorisk kurs: Prosjektarbeid og forskning i arbeidsmedisin, Oslo 12.– 15.03.18.
- Allergologi 2, Oslo 15.– 19.10.18.

Camilla Melby Wethal:

- Prosjektarbeid og forskningsmetoder i arbeidsmedisin. Oslo, 12.-15.03.2018
- Psykososiale og organisatoriske forhold i arbeidslivet. Psykosomatikk. Oslo, 02.-04.05.2018
- Ledelse, organisasjonsutvikling og administrasjon for arbeidsmedisinere, UiB, 22.-25.10.18
- Temadag. Muskel- og skjelettlidelser og arbeid. Trondheim 21.11.2018
- Midt-norsk forum for arbeidsmedisinere. Trondheim 05.12.2018

Toril Nilsen:

- «Indoor Air Quality and Acute Health Effects in Offices», København, 21.-22.3. 2018
- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18

Hanne Marie Borg Høyset:

- Høstmøte for de arbeidsmedisinske avdelingene, Bergen, 03.-04.09.18
- Arbeidsbetingede lungesykdommer, UiB, 05.-07.11.18
- Temadag for bedriftshelsetjenestene, Trondheim, 21.11.18
- Midt-Norsk forum for arbeidsmedisinere, Trondheim, 05.12.18

Carl Fredrik Fagernæs:

- Arbeidsbetingete nevrologiske sykdommer, UiO, 12.-13.02.18

2018: Årsrapport for Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital

Helle Marie Wæraas Bartos:

- Toksikologi for arbeidsmedisinere, Trondheim, 04.– 06.06.18
- Ledelse, organisasjonsutvikling og administrasjon for arbeidsmedisinere, UiB, 22.-25.10.18

Forskning

Prosjekter

Pågående prosjektarbeid ved avdelingen vises stikkordmessig i tabellen nedenfor. Mer utførlige beskrivelser av de fleste av enkeltprosjektene finnes på hjemmesiden

www.stolav.no/arbeidsmedisin.

Prosjekt	Kommentarer
Kokker, arbeidsmiljø og helse	Prospektiv kohortundersøkelse 2010-2020.
Lungehelse hos bønder	Samarbeid med HUNT
DeMaskUs	Samarbeid med Sintef, NTNU, STAMI, Arbeids og miljømedisinsk avdeling ved UNN og Norsk silisiumkarbid- og ferrolegeringsindustri.
PreventAP Forebyggende tiltak for å redusere helseeffekter av luftforurensing	Forskerprosjekt i NFR programmet Bedre helse. Samarbeid med FHI, IØT, Trondheim kommune, Vegvesenet m.fl. Søkt og innvilget i 2016

Våre fremste samarbeidspartnere for prosjektarbeid har i 2018 vært HMS-fagmiljøet ved Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse ved SVT-fakultetet ved NTNU, Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie ved DMF, STAMI, HUNT, Ruralis (tidligere Senter for bygdeforskning).

Publikasjoner:

Publikasjoner:

1. Aaseth J, Bjørklund G, Hilt B. Mercury exposure and health impacts in dental personnel. Environ Res 2018;164:665-9. DOI:10.1016/j.envres.2018.02.019.
2. Mæland JG, Akhtar SN, Hilt B, Osen KK. Atomvåpenforbud, nobelpris og legers innsats. Tidsskr Nor Legeforen 2018; 138: DOI: 10.4045/tidsskr.18.0452.
3. Bjørklund G, Hilt B, Dadar M, Lindh U, Aaseth J. Neurotoxic effects of mercury exposure in dental personnel. Basic Clin Pharmacol Toxicol 2018; Dec. 27, DOI: 10.1111/bcpt.13199.

Disputaser

Tre av avdelingens LIS fullførte sine PHD-grader i 2018. Til Sindre Rabben Svedahl sin PHD kom veilederne - Bjørn Hilt og Kristin Svendsen - fra avdelingen og samarbeidende miljø (IØT, NTNU)

Erlend Hassel, disputas 13.04.2018

Avhandling: Lung function and aerobic capacity – the association between lung function parameters and peak oxygen uptake

Prøveforelesning: Measuring cardiorespiratory fitness outcomes after exercise interventions: which outcome parameters should we actually measure?

Hilde Brun Lauritzen, disputas 21.6.2018

Avhandling: Persistent organic pollutants in pregnancy, pre- and postnatal growth, and childhood obesity. The Scandinavian SGA Study, 1986-94

Prøveforelesning: Directed acyclic graphs (DAG) – Hvorfor og hvordan bruke DAG i epidemiologisk forskning?

Sindre Rabben Svedahl, disputas 1.11.2018

Avhandling: Cooks, work environment and health - Experimental studies of exposure to cooking fumes, and epidemiological investigations in a cohort

Prøveforelesning: The use of experiments in respiratory epidemiology; design, methods, limitations and strengths

Eksterne samarbeidspartnere, verv og oppdrag

Samarbeid om landbrukshelse

Avdelingen har fra 2008 hatt en faglig samarbeidsavtale med Landbrukets HMS-tjeneste (LHMS) på Kongsberg. Avtalen innebar utveksling av informasjon og faglig bistand innen arbeidsmedisin og yrkeshygiene. En av hensiktene med avtalen var at avdelingen på litt sikt skal forsøke å styrke kompetansen og prosjektvirksomhet innen landbruk og helse. I 2016 ble avtalen videreført med Norsk Landbruksrådgivning (NLR)-HMS.

Det har i 2018 vært arbeidet med å opprette et tverrfaglig fagkompetansesenter for landbrukshelse i Midt-Norge. Avdelingen har vært med i utredningsarbeidet for dette, og ved Landbruksoppkjøret i 2018 ble det innvilget midler til en halv stilling ved avdelingen for videre arbeid med mer konkret planlegging av kompetansesenteret.

Avdelingens verneombud og tillitsvalgte

Verneombud: Lena Brødreskift

Tillitsvalgt overleger: Toril Synnøve Nilsen

Tillitsvalgt LIS-leger: Hilde Brun Lauritzen

Samarbeid med bedriftshelsetjenester og bedrifter

Avtalen som avdelingen har hatt med Elkem Tana om arbeidsmedisinske og yrkeshygieniske tjenester ble i 2014 forlenget med 5 nye år.

Brukergruppe

Det har i 2018 ikke vært noen aktivitet i avdelingens brukergruppe.

Eksterne verv:

- Bjørn Hilt er medlem av forskningsutvalget i Norsk arbeidsmedisinsk forening, varamedlem i Den norske legeforenings spesialitetsråd, Faglig medarbeider i Tidsskrift for den norske legeforening, styremedlem i Norske leger mot atomvåpen og leder for det internasjonale styret i International Physicians for the Prevention of Nuclear War.
- Siri Slåstad er NAMFs representant i Legeforeningens Sakkyndig komite for kompetanseområdet i allergologi. Videre er hun styremedlem i Arbeidsmiljøsentret.
- Solveig Føreland veileder en PhD student ved Universitetet i Tromsø i forbindelse med DeMaskus prosjektet.
- Oddfrid Aas er medlem av institusjonsutvalget i NAMF.